שיש להם בית אחיזה ניטלין בשבת ואמר רב יהודה בר שילא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן וכי תימא הכא נמי דאיכא תורת כלי עליו ומי בעי רשב"ג תורת כלי עליו והתניא [א]חריות של דקל שגדרן לשם עצים ונמלך עליהן לישיבה צריך לקשר רשב"ג אומר אין צריך לקשר רבי יוחנן סבירא ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא דרש רבי יצחק נפחא אפתחא דריש גלותא הלכה כרבי אליעזר מתיב רב עמרם [ב]ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת א"ל [אביי] מאי דעתיך משום דקתני סתמא נגר הנגרר נמי סתמא היא ואפי' הכי [ג]מעשה רב: **מתני'** [ד](כל) כיסוי הכלים שיש להם בית אחיזה ניטלין בשבת א"ר יוסי בד"א [א]בכיסוי קרקעות אבל בכיסוי הכלים בין כך ובין כך ניטלין בשבת: **גמ'** אמר רב יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן [ב]והוא שיש תורת כלי עליהן דכ"ע כסוי קרקעות אם יש להן בית אחיזה אין אי לא לא כסוי הכלים אע"ג דאין להם בית אחיזה כי פליגי בכלים דחברינהו בארעא מ"ס גזרינן [ג]ומ"ס לא גזרינן לישנא אחרינא כי פליגי בכיסוי תנור מר מדמי ליה לכיסוי קרקע ומר מדמי ליה לכיסוי כלים:

הדרן עלך כל הכלים

מפנין [ה][ד]אפילו ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחים ומפני בטול בהמ"ד [ו]אבל לא את האוצר מפנין תרומה טהורה ודמאי ומעשר ראשון שניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שנפדו והתורמוס היבש מפני שהוא מאכל [ז]לעזים [ח]אבל לא את הטבל ולא את מעשר [ראשון] שלא נטלה תרומתו ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו ולא [ט]את הלוף ולא את החרדל ר' שמעון בן גמליאל [י]מתיר בלוף מפני שהוא מאכל עורבין חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדים אם התקינן למאכל בהמה מטלטלין אותן ואם לאו אין מטלטלין אותן: **גמ'** השתא חמש מפנין ארבע מיבעיא [כ]אמר רב חסדא ארבע מחמש [ל](איכא דאמרי [ה]ארבע מאוצר קטן) וחמש מאוצר גדול ומאי אבל לא את האוצר שלא יתחיל באוצר תחלה ומני רבי יהודה היא דאית ליה מוקצה ושמואל אמר ארבע וחמש כדאמרי

שיש להן בית אחיזה. בית יד: ה"ג **ואמר רב יהודה והוא שיש תורת כלי עליהן.** שהכיסוי ראוי לתשמיש [(א)] עלמו הוא דניטלין בשבת ואם אין תורת כלי עליו לא אמרינן כיסוי כלי הוה כלי. ודלתות שידה תיבה ומגדל דתנא מתני'[מ] ניטלין יש תורת כלי עליהן דראויין לישב עליהן ולתת עליהן מזונות לקטן ולקמן מפרש אמאי בעינן בית אחיזה הואיל ותורת כלי עליהן. אלמא לרבי יוחנן מידי דליכא תורת כלי עליו לא מטלטלין והאי קנה מאי תורת כלי עליו איכא אי משום דפותח ונועל בו אין זו תורת כלי עליו אלא תורת בנין: **וכ"ת הכא נמי דאיכא תורת כלי עליו.** שראוי להפך בו זיתים או לפצע בו אגוזים (ב): [נ](**תורת כלי עליו.** אפי' אינו ראוי לדבר אחר): **סבירא ליה כוותיה בחדא.** דמתוקן ואע"פ שאינו קשור: **ופליג עליה בחדא.** דבעי תורת כלי: **הלכה כרבי אליעזר.** דבעינן קשור ותלוי: **מדבריהם למדנו.** בפ' בתרא[ס] בימי אביו של ר' לדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור בטפיח וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח והתם מפרש לה. וקתני מדבריהם למדנו: **שפוקקין.** את המאור בדבר שאינו קשור ותלוי: **וקושרין.** קשר שאינו של קיימא לכתחלה: **ומודדין.** מקוה ומטלניות: **מאי דעתיך.** דמותבת לרבי יצחק נפחא מהא מאי לשנויי לך הא מני רבנן היא. ואי משום דקתני לה סתמא מותבת ליה דמדסתם לן כרבנן הלכתא כותייהו: **נגר הנגרר נמי סתמא.** קתני לה וסתם לן בהא כרבי אליעזר דאסור: **מעשה רב.** למילף מיניה דכיון דסמיך למיעבד עובדא לקולא ש"מ הלכתא היא: **מתני' בכיסוי קרקע.** כגון כיסוי בור ודות דהוי כבונה אי לאו דמוכחא בית אחיזה דילה דלמשקיל ואהדורי עביד: **גמ' א"ר יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהם.** דכיסויין הללו חזו לתשמיש דעלמא אבל כיסוי כלי לא אמרינן כלי הוא: **ודל"ע.** משום דאוקמא ר' יוחנן בשיש תורת כלי עליהן איצטריכא ליה למימר דכי פליגי רבנן בכלים דחברינהו בארעא פליגי דאילו כלים דעלמא אע"ג דלית להו לכיסוייהן בית אחיזה מיטלטלי דכיון דאיכא תורת כלי עליהן קיימי מה לי איכא בית אחיזה מה לי ליכא בית אחיזה אלא בכיסוי כלים המחוברים לקרקע כגון תנור וכירים הוא דפליגי משום דדמו במקצת לכיסוי בור ודות וגזרינן הני אטו הני:

הדרן עלך כל הכלים

מפנין. אם צריך למקום להושיב שם אורחים להסב בסעודה או תלמידים לדרשה ולא חיישינן לטרחא דשבת: **אבל לא את האוצר.** מפרש בגמרא: **מפנין תרומה טהורה.** כלומר ומהו מפנין דבר הראוי כגון אלו. תרומה טהורה דחזי לבהמת כהן[ע] אבל תרומה טמאה לא דאפילו לבהמת כהן לא חזיא בשבת דאע"ג דבחול חזיא כדתניא בכל שעה בפסחים (דף לג.) שאם רצה כהן מרילה לפני הכלב בשבת וביום טוב לא חזיא דזו היא ביעורה מן העולם או להיסק או לבהמה ואין מבערין תרומה טמאה וקדשים טמאין ביום טוב כדתנן (לעיל דף כג:) ואין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב ואוקימנא [פ]טעמא משום דאין שורפין קדשים ביום טוב: (ג) **לוף.** מין קטניות שאינו ראוי חי אפילו לבהמה: **לעורבין.** כגון עשירים שמגדלין עורבין לגדולה: **זרדים.** מין קנים הם שמזרדים כשהן רכים ואוכלים אותם: **גמ' ארבע מחמש.** אם לא היה שם אלא כשיעור ה' קופות לא יפנה אלא ד' מהם שאסור לגמור את האוצר דילמא חזי גומות בקרקעיתו ומשוי להו: **מאוצר גדול.** ואם יש הרבה אין מפנין אלא חמש דחיישינן לטירחא: **מאי אבל לא את האוצר.** שלא יגמור את האוצר לא מלית אמרת דהא מרישא שמעינן ארבע מחמש: **תחלה.** אם לא התחיל בו להסתפק ממנו כבר למאכלו או למאכל בהמתו דאם כן הוה ליה מוקצה ומתניתין רבי יהודה היא: **כדאמרי**

וכי תימא הכא נמי דאיכא תורת כלי עליו. פי' בקונטרס שיהא ראוי לעשות שום תשמיש אחר[א] ואין נראה לר"ת כי למה יש לנו להצריך שלדבר אחר יהא ראוי כיון שראוי לדבר זה אלא נראה לר"ת דה"פ דאיכא תורת כלי עליו[ב] שתיקנו ועשה בו מעשה והכינו לכך[ג] שמאחר שלכך תיקנו והכינו לכך יש תורת כלי עליו אפילו אינו ראוי לדבר אחר כמו חריות של דקל שאינן ראוין לשום תשמיש אלא לישיבה אף על פי כן (ד) יכול להכינס ולטלטלם בשבת[ד] ואבנים נמי אמרינן לעיל לאו שיפשפו ועוד אי תורת כלי עליהם ממש[ה] לריכא למימר דכלי ניטל לצורך גופו[ו] והא דאמרי' בעירובין (ד' קב.) נגר הנגרר עשה לו בית יד מהו א"ל בוכנא קאמרת פירוש ושרי לאו משום דאי לא הוה כבוכנא ע"י הבית יד הזה הוה אסור דאפילו לא חזי למילתא אחריתי כיון שתקנוהו בידים לכך היה מותר אפי' בלא בית יד אלא נראה לר"י דההיא מיירי בנקמז דאסור לעיל מיני' בסמוך משום דמיחזי כבונה פי' שנועץ הנגר בתוך הנקב שבמפתן עד (ה) בתוך הארץ כדפירש בקונטרס התם ועלה קאי הא עשה לו בית יד באותו נגר שנקמז אי נמי שמואל לטעמיה דסבר דטעמא דרבי יהודה משום בנין אפילו בלא נעילת נגר בארץ וכן נראה יותר כי נקמז אין פתרונו נעילה בארץ אלא דומה שהוא מעין נשמט רק שאינו נשמט ממש כדמוכח בברייתא שהביא למעלה דקתני נגר אם נשמט כולו אסור נקמז מותר רבי יהודה אומר נקמז אע"פ שאינו נשמט ולא נודע פירוש נקמז היטב ובירושלמי גרסינן נגר דר' אליעזר הוה קטיר בגמי נשמט אסור נקמז רבי יעקב בר אחא מורה בראשי אצבעותיו (ו):

ומדבריהן למדנו שפוקקין ומודדין. ואע"ג דטפיח לא מבטל ליה כמו פקק כדאמרי' בפרק הישן (סוכה דף כח.) גבי סדין איכא למימר דמבטל ליה טפי מסדין[ז] ולא מצי למימר נמי פקק דמצוה שאני כדאמרי' בשילהי מכילתין (ד' קנז:) גבי מדידה דהתם לא הוי איסור כל כך אלא משום דהוי כעובדא דחול אבל פקק דמשום תוספת אהל דדמי לבנין ליכא למישרי משום מצוה[ח]:

הדרן עלך כל הכלים

מפנין ארבע וחמש קופות. בירושלמי[ט] מפרש כמה שיעור [י]קופות כההוא דתנינן[ל] שלשה קופות של שלשה סאין[יא]: של

עין משפט נר מצוה

מה א ב ג מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלי"ג טוש"ע או"ח סימן שח סעיף י:

א ד ה מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה ב ופכ"ו הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שלג סעיף א:

מוסף רש"י

חריות. ענפים קשים כעץ משהוקשו שדראות של לולבין ונפלו עלין שלהן קרי להן חריות (לעיל נ.). **שגדרן לעצים.** שחתכן להיסק (לעיל קכה:) כל לקיטת תמרים קרי גדירה (לעיל נ.). **צריך לקשר.** מעי"ש (לעיל קכה:) לקשרם יחד מבעוד יום להוכיח שלישיבה עומדים, ואם לא קשרם יחד אסור לטלטלן למחר, דלא הוי יחוד במחשבה (לעיל נ.). **ומודדין.** להתלמד על דבר הוראה (לעיל קנז.).

הדרן עלך כל הכלים

מפני האורחים. שזימן לאכול ואין מקום להסב, **ומפני בטול בהמ"ד.** שאין לתלמידים מקום לישב (ביצה לה:). **ולא את הלוף ולא את החרדל.** מטלטלן בשבת, שאינם ראויים היום, לא זה לבשל ולא זה לטחון. לוף מין קטניות ואינן ראוין למאכל כשהוא חי ואפילו לעופות (ב"מ קיג:).

מוסף תוספות

א. ולאותם תשמישין קרי 'תורת כלי'. ריטב"א. ב. צורת כלי קאמר. ריטב"א. ג. ותיקונו מוכיח עליו שהוא מתוקן לכך. ריטב"א. דנגר היינו עץ בעלמא שלוקח מבין העצים, שאין עליו שום הכירא כלל, ומ"ה צריך שיתקננו במעשה גמור וכו' כדי שיהא ניכר שהוא מוכן להיות פותח ונועל בו, וכיסוי כלים ג"כ שבכאן אינן אלא דפין בעלמא ולפי' מצריך בהן ר' יוחנן תורת כלי כלומר שיעשה בו מעשה כדי שיהא ניכר שהוא עומד לכך. פי' הר"ן. ד. וחשיב לרבנן דרשב"ג מעשה מה שקושרו והכינו לכך. רא"ש סי' י. ה. שעושין בו מלאכה אחרת. רא"ש סי' י. ו. ובהא הוא דפליג אדרשב"ג, דאלו רשב"ג לא בעי לא מעשה ולא קשירה אלא מחשבה בעלמא. רשב"א. ז. והוי כמו פקק החלון. תוס' הרא"ש. ח. דהצלת טומאה. תוס' הרא"ש. ט. ולכאורה משמע ממתני' דהני ד' או ה' קופות שאין להם שיעור, אלא אפי' גדולות מאד, אבל בגמ' מוכח שיש להם שיעור וכן הוא וכו'. ריטב"א. י. א"ל למד סתום מן המפורש. ריטב"א. יא. היו תורמים [את הלשכה], אלמא דסתם קופה ג' סאין הוא. ריטב"א.

רב נסים גאון

פרק שמונה עשר מפנין ר' יהודה היא דאמר מוקצה. ור' שמעון לית ליה מוקצה. אבל כל פתמא [עיקר כל זה] בפרק במה מדליקין, וכבר פירשנו זה בפרק יציאות השבת.

מסורת הש"ס

א) לעיל נ. [ודף קכה:], ב) לקמן קנז., ג) [לעיל כח. וש"נ], ד) רש"ל מ"ז וכן בס"י ליתא, ה) ביצה לה:, ו) [שם לו.], ז) ס"א לעניים, ח) [עי' תוס' לקמן קכח. ד"ה אבל], ט) [ב"מ קיג:], י) [עי' תוס' לקמן קכח. ד"ה רשב"ג], כ) [עי' תוס' לעיל ס: ד"ה השתא ע"ש דהעתיקו אמר רב חסדא ד' מאוצר קטן ה' מאוצר גדול], ל) ל"ג בר"ף ורש"ל, מ) [לעיל קכב:], נ) ס"א ל"ג ומ"ג שלפני רש"י היה הגירסא בגמרא אחר ברייתא דחריות אלמא לא בעי רשב"ג תורת כלי עליו ומצינו רש"י בזה, ס) [דף קנז.], ע) במ"א: דחזיא לכהנים, פ) [שם כג:], צ) [בשקלים פ"ג מ"ב],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג וכו' לתשמיש לעצמו הוא: (ב) ד"ה וכ"ת הכא וכו' אגוזים הס"ד ואח"כ מ"ה אין צריך לקשר אלמא דאיכא תורת כלי עליו: (ג) רש"י ד"ה לוף תז"מ. ונ"ב ס"א תורמוס: (ד) תוס' ד"ה וכי תימא וכו' אלא לישיבה אעפ"כ. נ"ב ועי' באשר"י: (ה) בא"ד עד לתוך הארץ: (ו) בא"ד מורה בראשי אצבעותיו כזה V:

רבינו חננאל

שמעינן ליה דבעי תורת כלי. ואוקימנא בקנה שהתקינו להיות נועל ופותח בו בדאיכא תורת כלי עליו ובהא א"ר יוחנן הלכתא כרשב"ג, אבל בחריות של דקל שגדרן לעצים דשרי רשב"ג בלא קישור לא סבר לזה ר' יוחנן כוותיה. ועליהן אמר, ר' יוחנן סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא. **דרש ר' יצחק נפחא אפתחא דבי ריש גלותא הילכתא כר' אלעזר** שאין פוקקין אלא אם הוא קשור ותלוי. ואותבה ר' עולא מהא דתנן בסוף שבת מדבריהן למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת. א"ל אביי לרב עזרא למה אותיבתיה מיהא מפני שהיא שנויה סתם, וקיי"ל הלכה כסתם משנה, נגר הנגרר נמי סתמא היא והיא שנויה סתם אליבא דר' אלעזר. **ושני** ליה אע"פ דהא סתמא והא סתמא, הא סתמא דפוקקין ומודדין וקושרין בשבת עבדו בה עובדא ומעשה רב וזו הלכה למעשה. והילכתא כחכמים ונדחה דרשא דר' יצחק נפחא. **ואמרינן** בתלמוד א"י א"ר יוחנן אתיא יחידאה דהכא סתמא דתמן ויחידאה דתמן כסתמא דהכא. פי' יחידאה דהכא דהוא ר' אלעזר דפקק החלון כסתמא דנגר נגרר, [ויחידאי דנגר הנגרר] דהוא ר' יהודה כסתמא [דפקק החלון], וחכ"א בין כך ובין כך פוקקין בו. **כל כסויי הכלים שיש להן בית אחיזה ניטלין בשבת. א"ר יוסי בד"א בכסויי קרקעות וכו'. א"ר יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן.** ואמרינן כולי עלמא בכסויי קרקעות אם יש להן בית אחיזה שרי ואי לא אסיר לטלטל, כגון כסויי הבארות וכסויי הדות וכיוצא בהן. כסויי כלים, כגון כדות ופיטסים וכיוצא בהן, אע"פ (שהן) [שאין] להן בית אחיזה מותר לטלטלן לגלותם ולכסותם. כי פליגי בכסויי כלים וחיברן בקרקע, ר' יוסי לא גזר ות"ק סבר גזרינן, והלכתא כוותיה. **הדרן עלך פרק כל הכלים**

פרק שמונה עשר מפנין אפילו ד' וה' קופות של תבן. פי' מפנין, מעתיקין התבואה ממקום למקום, מלשון ופנו הכהן ופנו את הבית. **אקשינן** על משנתינו, השתא ה' מפנין ד' מיבעיא. ופריק רב חסדא ארבע מחמש וחמש מאוצר גדול, ומאי אבל לא את האוצר שלא יתחיל באוצר תחילה, ומני רבי יהודה היא דאית ליה מוקצה. ובא סוגיא דשמואל ופריק פירוק אחר ודברים [נ"א: ודברין] פשוטים הן. אבל סוגיא דשמואל ורב חסדא, דמתניתא סתמא תנן כוותיה, שאין מתחילין באוצר תחילה, ולא בתבואה צבורה, ומדבעיא רב נחומי כמה שיעורי תבואה צבורה ותנא כמה שיעור תבואה צבורה לחך, ש"מ דהילכתא כתני מתניתא [מד]קרחינן [נ"א: דשקלינן וטרינן] לפרושי טעמייהו. ויש מי שאומר הילכתא כשמואל דמוקים למתניתין כרבי שמעון דלית ליה מוקצה והלכתא כוותיה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

כדאמרי אינשי. תשכון קטן תחילה ואם יצטרך ליותר יפנה יותר משום הכי נקט ד' בריש"א והדר חמשה וה"ה אפילו טובא: **שלא יגמור.** משום שטוויי גומות: **כרגלו.** מפנה כרגלו לכלו ולכאן דרך הליכתו דלא הוי טלטול: **מכואה צנורה.** מוכחא מילתא דהוקלה לאולר: **נספספך.** להאכיל לבהמתו: **אסור דבני ר"ש ורבי אחא בו': נלפי נייח.** כנגד היכן פונה הדבר הזה האמור לגיפך ר"ש מתיר מוקצה בכל מקום וכאן הוא מחמיר: **נייח.** היכן כגון אנני לנהרא כגני נייח דברכות (דף נח.): **נאך.** אבל גזיר מהכי לאו אולר הוא: **נאך.** תני כור הוא ע"ו שאין: **נד' וס' קופות אין עפי נא.** בקופות עגמה הוא יפנה וימלאם אם ירצה או אם בכפפו שיעור קופה בפעם אחת אבל טפי להלן יותר מה' פעמים כגון לפנות בכלים קטנים וירבה בהילוך נא: **למעוטי בהילוכא עדיף.** ומע"ג דאפוסי משוי הוא: **אי דילמא מעוטי משוי עדיף.** ואם בא לפנות בכלים קטנים כשיעור ה' קופות מותר. ולרב חסדא קנעי לה דאמר ה' דוקא: **כי' וכע"ו.** קס"ד אקופות קאי לומר שמפנה בקופות קטנות וירבה בהילוך: **אבדין קאי.** ולא פליגי והכי קאמר בי' בע"ו יפנה באותן ה' קופות: **הא דמשתקלי תדא תדא בקופה.** הך דתניא ד' וה' ולא נחת למנייתא דבדין איירי בכדין גדוליס דמשתקלי תדא בקופה והך דתנא בי' וע"ו איירי בכלים ביוניס ובכדין קטנים עשר דמשתקלי תרי תרי בקופה ע"ו דמשתקלי תלתא תלתא בקופה דקטנים: **כי דקורי דהרפניא.** כ) כבדין של הרפניא: **איבעיא להו.** אגיבא דרב חסדא: **דחוק לתלמידים.** שאין מקום לתלמידים להושיב: **ועימר.** פנה את העומרים וכרמלית הוא: ובפחות פחות מד' אמות: **פ"ש ועימר רבי.** אלמא חד גברא פינהו: **רבי בנפשיה עימר.** בתמיה וכי אורחיה דנשיא בהכי: **דהשכמת בית המ"ד.** מדשון להו בתמני' כי הדדי: **מהשכמת בית המדרש.** תנא דידן אקדמה בריש"א: **אל נא תעבור.** והניחו והלך לקבל האורחים: **ועיון תפלה.** לטרון בתפלתו: ה"ג

של כדי שמן ושל כדי יין. והא דתנן בפ' המביא (ביצה דף כט.): כדי יין לא יביאם בסל ובקופה[א] היינו ממקום רחוק דמיחזי כעובדין דחול אבל הכא בביתו: **דבולי עלמא למעוטי בהלוכא עדיף.** לא מצי למימר למעוטי במשוי עדיף דההיא דקתני ד' וה' קופות לא מצי סבר הכי דא"כ הוה ליה למיתני בעשר וט"ו כשיעור ה' קופות וא"ת והא תנן בפרק בתרא לדין (שם דף כה.)[ב] שחטה בשדה לא יביאנה במות ובמותה אלא מביאה לאביריס אף על גב דמפיש בהילוכא התם שאני דאיכא עירבא מ"ל דמשום דמיחזי כמוליכה למכור בשוק והא דאמרינן בריש שואל (לקמן דף קמח.) היכי ליעבד דמלא בחצבא רבא תימלי בחצבא זוטא קא משבח בהילוכא דמלא בחצבא זוטא תמלא בחצבא רבא קא משבח במשוי[ג] התם כיון שנהגו למלאות המים בחצבא רבא או בחצבא זוטא קשה להם לשנות מכמות שנהגו[ד]: **אע"ג דאית ליה אורחין טובא או דילמא הכל לפי האורחין.**

מכאן יש להוכיח דהא דתנן במתניתין ד' וה' קופות הוי אפי' בשביל אדם אחד אלמא הוי נמי לפי האורחין אמאי נקט ד' וה' ועוד מדלא מספקא ליה אי חד מפני כולהו או כל חד לנפשיה אלא בתמ"ל הכל לפי האורחין משמע הא אם אמר אף על גב דאיתרמו ליה אורחין טובא ליכא לאיסתפוקי ואי אמרינן דד' וה' קופות הוי לפי האורחין אמאי ליכא לאיסתפוקי אי חד גברא מפני לכולהו או כל חד מפני לנפשיה אלא משמע דפשיטא דד' וה' אינן לפי האורחין אלא אפילו לצורך אדם אחד:

ולטעמיך רבי בנפשיה עימר. פי' כל הסדה כולה:

דכתיב ויאמר ה' אם נא מצאתי חן וגו'. קסבר כמאן דאמר בשבועות (דף לה:) דהאי הסס קדש דאיכא מאן דאמר התם שהוא חול שמלאכים היה מדבר שהיה מזמינם:

אוכל מפירותיהן בעולם הזה. בפ"ק דקדושין (דף לט:) מפ' דהיינו אם היתה מ[ה] שקולה מכרעת דשכר מצות בהאי עלמא ליכא: כיון

כדאמרי אינשי ואי בעי אפילו טובא נמי מפנין [א]ומאי [ב]אבל לא את האוצר שלא יגמור כולו [ג] דילמא אתי אשוויי גומות אבל אתחולי מתחיל ומני ר"ש היא דלית ליה מוקצה ת"ר [ד]אין מתחילין באוצר תחילה אבל עושה בו שביל כדי שיכנס ויצא עושה בו שביל והא אמרת אין מתחילין הכי קאמר עושה בו שביל ברגליו בכניסתו וביציאתו תנו רבנן תבואה [ה]צבורה בזמן שהתחיל בה מע"ש מותר להסתפק ממנה בשבת ואם לאו אסור להסתפק ממנה בשבת דברי ר"ש ר' אחא מתיר כלפי לייא אלא אימא דברי ר' אחא [ו]ורבי שמעון מתיר תנא כמה שיעור תבואה [ז]צבורה לתך בעא מיניה רב נחומי בר זכריה מאביי שיעור תבואה [ח]צבורה בכמה אמר ליה הרי אמרו שיעור תבואה צבורה לתך איבעיא להו הני ארבע וחמש קופות דקאמר בארבע וחמש קופות אין טפי לא אלמא למעוטי בהילוכא עדיף או דילמא למעוטי משוי עדיף ת"ש דתני חדא מפנין אפילו ארבע וחמש קופות של כדי שמן ושל כדי יין ותניא אידך בעשר ובחמש עשרה מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר מעוטי בהילוכא עדיף ומר סבר מעוטי במשוי עדיף לא [ט]דכ"ע מעוטי בהילוכא עדיף ומי סברת בעשר ובחמש עשרה אקופות קאי אכדין קאי ולא קשיא הא דמשתקלי חד חד בקופה והא דמישתקלי תרי תרי והא דמשתקלי תלתא תלתא ובדקורי דהרפניא איבעיא להו הני ארבע וחמש דקאמר אע"ג דאית ליה אורחין טובא או דילמא הכל לפי האורחין ואת"ל הכל לפי האורחין חד גברא מפני לכולהו או דילמא גברא [י] גברא מפני לנפשיה ת"ש דאמר רבה אמר רבי חייא פעם אחת הלך רבי למקום אחד וראה מקום דחוק לתלמידים ויצא לשדה ומצא שדה מלאה עומרים ועימר רבי כל השדה כולה [כ](שמע מינה הכל לפי האורחין) ורב יוסף א"ר הושעיא פעם אחת הלך ר' חייא למקום אחד וראה מקום דחוק לתלמידים ויצא לשדה ומצא שדה מלאה עומרים ועימר ר' חייא כל השדה כולה [ל]שמע מינה הכל לפי האורחין ועדיין תבעי לך חד גברא מפני ליה לכולא או דילמא כל גברא וגברא מפני לנפשיה ת"ש ועימר רבי ולטעמיך רבי בדנפשיה עימר [מ]אלא צוה ועימר ולעולם כל חד וחד מפני לנפשיה: מפני האורחין וכו': א"ר יוחנן [נ]גדולה הכנסת אורחין כהשכמת בית המדרש דקתני מפני האורחין ומפני בטול בית המדרש ורב דימי מנהרדעא אמר יותר מהשכמת בית המדרש דקתני מפני האורחין והדר ומפני בטול בית המדרש [ס]אמר רב יהודה אמר רב [ע]גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה דכתיב [פ]ויאמר [צ](ה') אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר וגו' א"ר אלעזר בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת ב"ו אין קטן יכול לומר לגדול המתן עד שאבא אצלך ואילו בהקדוש ברוך הוא כתיב ויאמר [ק](ה') אם נא מצאתי וגו' אמר רב יהודה בר שילא א"ר אסי א"ר יוחנן [ר]ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן הכנסת אורחין וביקור חולים [ש]ועיון תפלה והשכמת בית המדרש והמגדל בניו לתלמוד תורה [ת]והדן את חברו לכף זכות איני והא אנן [א"]תנן אלו דברים שאדם עושה אותם ואוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום שבין אדם לחברו [ב"]ות"ת כנגד כולם [ג"][הני אין מידי אחרינא לא] הני

[נ"א: עליון], אלא הצריך כל אחד לעצמו, וכדר' אסי ור' אמי אליבא דר' יוחנן כל אחד כטעמיה. **פי'** מדבר של אבנים, אבנים סדורות זו ע"ג זו. שפשפום, לשפשפם ברגליהם. סואר של קורות, קורות נתונות זו על גב זו. גשוש, בלשון שמעאל עירים ספינות. נגדר, בלשון שמעאל מתרו. **ופיגוי** לבית המדרש ולאורחים והכנת מקום לישיבתם שניהם שוין בדבר מצוה. ושאר השמועה פשוטה היא. **והא** דתנן מפנין ד' ה' קופות, ה"מ לדבר מצוה מדקתני מפני האורחין ומפני ביטול בהמ"ד שהן מצוות, כדרב יהודה אמר שמואל דאמר גדולה הכנסת אורחין, וכדר' יוחנן דאמר אחד מששה דברים שאדם אוכל מפירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לו לעולם הבא.

כדאמרי אינשי. תשכון קטן תחילה ואם יצטרך ליותר יפנה יותר משום הכי נקט ד' בריש"א והדר חמשה וה"ה אפילו טובא: **שלא יגמור.** משום שטוויי גומות: **כרגלו.** מפנה כרגלו לכלו ולכאן דרך הליכתו דלא הוי טלטול: **מכואה צנורה.** מוכחא מילתא דהוקלה לאולר: **נספספך.** להאכיל לבהמתו: **אסור דבני ר"ש ורבי אחא בו': נלפי נייח.** כנגד היכן פונה הדבר הזה האמור לגיפך ר"ש מתיר מוקצה בכל מקום וכאן הוא מחמיר: **נייח.** היכן כגון אנני לנהרא כגני נייח דברכות (דף נח.): **נאך.** אבל גזיר מהכי לאו אולר הוא: **נאך.** תני כור הוא ע"ו שאין: **נד' וס' קופות אין עפי נא.** בקופות עגמה הוא יפנה וימלאם אם ירצה או אם בכפפו שיעור קופה בפעם אחת אבל טפי להלן יותר מה' פעמים כגון לפנות בכלים קטנים וירבה בהילוך נא: **למעוטי בהילוכא עדיף.** ומע"ג דאפוסי משוי הוא: **אי דילמא מעוטי משוי עדיף.** ואם בא לפנות בכלים קטנים כשיעור ה' קופות מותר. ולרב חסדא קנעי לה דאמר ה' דוקא: **כי' וכע"ו.** קס"ד אקופות קאי לומר שמפנה בקופות קטנות וירבה בהילוך: **אבדין קאי.** ולא פליגי והכי קאמר בי' בע"ו יפנה באותן ה' קופות: **הא דמשתקלי תדא תדא בקופה.** הך דתניא ד' וה' ולא נחת למנייתא דבדין איירי בכדין גדוליס דמשתקלי תדא בקופה והך דתנא בי' וע"ו איירי בכלים ביוניס ובכדין קטנים עשר דמשתקלי תרי תרי בקופה ע"ו דמשתקלי תלתא תלתא בקופה דקטנים: **כי דקורי דהרפניא.** כ) כבדין של הרפניא: **איבעיא להו.** אגיבא דרב חסדא: **דחוק לתלמידים.** שאין מקום לתלמידים להושיב: **ועימר.** פנה את העומרים וכרמלית הוא: ובפחות פחות מד' אמות: **פ"ש ועימר רבי.** אלמא חד גברא פינהו: **רבי בנפשיה עימר.** בתמיה וכי אורחיה דנשיא בהכי: **דהשכמת בית המ"ד.** מדשון להו בתמני' כי הדדי: **מהשכמת בית המדרש.** תנא דידן אקדמה בריש"א: **אל נא תעבור.** והניחו והלך לקבל האורחים: **ועיון תפלה.** לטרון בתפלתו: ה"ג

א מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה טו טוש"ע שם: **ג** ב ג מיי' שם הלכה יד ועוי': **ד** ד טוש"ע שם סעיף ט: **ה** ה ו מיי' ופמג שם טוש"ע שם ס"ג: **ו** ז מיי' פי"ד מהלכות אבל הלכה כ: **ז** ח סמג עשין יכ: **ח** ט מיי' פ"ה מהלכות דעות הלכה ז ופ"ג מהלכות סנהדרין הלכה י טוש"ע מ"מ סימן יז סעיף י: **ט** י מיי' פ"ג מהלכות ת"ת הלכה ג סמג שם טוש"ע י"ד סימן רמו סעיף יח:

מוסף תוספות

א. והכא גבי אורחין שרינן לפנות כדי יין אפי' בקופות. ריטב"ם. **ב.** גבי בהמה מסוכנת. תוס' הרא"ש. **ג.** אלמא תרוייהו שקולין. תוס' הרא"ש. **ד.** אבל בדבר שאינו נוהג תדיר, שפיר מבעיא לי' לכתחילה הי מינייהו עדיף. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

כמה שיעור תבואה לתך. הלתך הוא חצי כור והוא ט"ז, כי הכור הוא לי' סאה. והכור והחומר מדה אחת. כי תרגום חומר כורא כמו שאתה מוצא ביחזקאל (מה) האיפה והבת תוכן אחד להם, ואמר התרגום מכילא וביתא טוקס חד יהי לכון, סכום תלת סאין למיסב מעשר כורא. הרי נתברר לו מיכן כי החומר הוא כור וכי הבת היא ג' סאין, ואמר אחר כך כי עשרת הבתים חומר, נמצא שיעור הכור ל' סאין. רשם אמר (הושע ג) וחומר שעורים ולתך שעורים, ואמרו חכמינו בפרק גיד הנשה (חולין דף צב) אלו ארבעים וחמשה צדוקים. החומר לי' ולתך ט"ו הכל מ"ה. נתקיים לך כי הכור הוא שני לתכים.

רבינו חננאל (המשך)

מפני האורחין, אע"ג דאית ליה אורחין הרבה אין לו רשות לפנות יותר מזה השיעור, או דילמא הכל לפי האורחין. ועוד בעיא אחרת, **כשמפנין אחד מפנה לכולן, או כל אחד מפנה לעצמו. ואישיטיא שמעתא הכל לפי האורחין, אם יש לו אורחין הרבה מפנין להן כל צורכן. ובאנו לדקדק מדקתני ועימר רבי את כל השדה [נ"א: את השדה כולה], שאחד מפנה לכולן, ולא עמד, וכי ר' בעצמו עימר אלא צוה ועימרו, ולעולם כל חד וחד לנפשיה. וכיון דלא אישטיא בהדיא, [אין] חד מפנהו לכולהו, מחמרינן לפנויי כל (ד)חד וחד לנפשיה, דאיסורא הוא וסתמא לחומרא הנכון לפנות כל אחד לעצמו. ומסתייענא הא מילתא מהא דא"ר חנינ' פעם אחד הלך רבי למקום אחד ומצא מדבך של אבנים ואמר לתלמידיו צאו ותשבו כדי שנשב עליהן למחר, ולא סמך [רבי] במחשבתו שלו**

רבינו חננאל

ולתך זה האמור כאן, הוא שיעור הקופות ששנינו במשנתינו. ואע"ג דלא איתאמרא בהדיא בגמרא דידן, הא איתפרש בתלמוד א"י, ר' זעירא שאל לר' יאשיה כמה שיעור הקופות, א"ל גלמוד סתום מן המפורש דתנינן תמן בב' קופות של ג' ג' סאין תורמין את הלישכה, ושיעור לתך חצי כור והוא ט"ו סאין. נמצא שיעור המשנה הבריייתא שיעור אחד, וכדאוקמא רב חסדא למתניתין ד' מה', והכין שמעתא דא סלקא. ועלה קמבעיא לן מעוטי בהילוכא עדיף או מעוטי במשוי עדיף. ואמרינן ת"ש דתני חדא מפנין אפילו ד' וה' קופות של כדי יין וכדי שמן, ותניא אידך בעשר ובחמש עשרה. ואוקימנא להו דכ"ע מעוטי בהילוכא עדיף, ושיעורים אחד הם ואכדין קאי ולא אקופות, והא מתניתא דקתני חמש הכין פירושא, חמש כדות גדולות שאין מכילה הקופה יותר מכדה אחת, והא מתניתא דקתני בעשר ובחמש עשרה, בעשר כדות בחמש קופות והן בינונית שנמצאר ב' כדות בכל קופה, והא דתני ט"ו ג' כדות בכל קופה. והא דמשתקלי תלת כדי בכל קופה כגון דקורי הרפניא, פי' כדות שעושין בהרפניא והן קטנות ונוטלות ג' ג' בקופה, שנמצא שיעור משקל כל כדה קטנה סאה והבינונית סאה וחצי, והגדולה ג' סאין. ותוב איבעיא לן הני דקא מפנינן ד' או ה' קופות

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

קכז:

כיון דחזיא לכהן שפיר דמי. אע"ג דאמר בשילהי כירה (לעיל דף מז.) דבגדי עניים לעשירים לא הכא לכ"ע חזיא אלא מיסורא הוא דרביע עליה[א] אבל הכא לא חזו מממא גריעותא ומהאי טעמא נמי לא אמרינן הכא טעמא דבסמוך דאי בעי מפקר לנכסיה והא דאמר בפרק כל הכלים (לעיל ד' קכה.). שירי פרוחמיות אמין בהן ג' על ג' אין מטלטלין אותן משמע הא יש בהן אלא ג' אלא ממלטלים היינו לעניים א"ל אפילו לעשירים בנית עניים: **דאי בעי מפקר לנכסיה.** [ב]הוה מצי למימר [ג]כדלעיל כיון דחזי[ד] אלא כיון דמשכח טעמא דאפי' לדידיה מצי חזי אמר לו אין לי תן לי קרקע אי לי תן לי בהמה אין לי תן לי כרים וכסתות אין לי הפשל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש לאחר הרגל נטל בעה"ב שכרו בידו ועמו משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של משחה ואחד של מיני מגדים והלך לו לביתו אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרתי אין לי מעות במה חשדתני אמרתי שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך ולקחת בהן ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרתי אין לי בהמה במה חשדתני אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרתי לך אין לי קרקע במה חשדתני אמרתי שמא מוחכרת ביד אחרים[ה] היא ובשעה שאמרתי לך אין לי פירות במה חשדתני אמרתי שמא אינן מעושרות ובשעה שאמרתי לך אין לי כרים וכסתות במה חשדתני אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים א"ל העבודה כך היה הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה וכשבאתי אצל חבירי בדרום התירו לי כל נדרי ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידין אותך לזכות ת"ר [ג]מעשה בחסיד אחד שפדה ריבה אחת בת ישראל ולמלון השכיבה תחת מרגלותיו למחר ירד וטבל ושנה לתלמידיו ואמר [ד](להן) בשעה שהשכבתיה תחת מרגלותי במה חשדתוני אמרנו שמא יש בנו תלמיד שאינו בדוק לרבי בשעה שירדתי וטבלתי במה חשדתוני אמרנו שמא מפני טורח הדרך אירע קרי לרבי אמר להם העבודה כך היה ואתם כשם שדנתוני לכף זכות המקום ידין אתכם לכף זכות תנו רבנן פעם אחת הוצרך דבר אחד לתלמידי חכמים אצל מטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה אמרו מי ילך אמר להם ר' יהושע אני אלך הלך רבי יהושע ותלמידיו כיון שהגיע לפתח ביתה חלץ תפיליו ברחוק ארבע אמות ונכנס ונעל הדלת בפניהן אחר שיצא ירד וטבל ושנה לתלמידיו ואמר [ה](להן) בשעה שחלצתי תפילין במה חשדתוני אמרנו כסבור רבי לא יכנסו דברי קדושה במקום טומאה בשעה שנעלתי במה חשדתוני אמרנו שמא דבר מלכות יש בינו לבינה בשעה שירדתי וטבלתי במה חשדתוני אמרנו שמא ניתזה ציצורא מפיה על בגדיו של רבי אמר להם העבודה כך היה ואתם כשם שדנתוני לזכות המקום ידין אתכם לזכות: מפנין תרומה טהורה וכו': פשיטא לא צריכא [א]דמנחה ביד ישראל מהו דתימא כיון דלא חזיא ליה אסור קמ"ל כיון דחזיא לכהן שפיר דמי: [ב]ודמאי (וכו'): דמאי הא לא חזי ליה [ג]כיון דאי בעי מפקר ליה לנכסיה והוה עני וחזיא ליה השתא נמי חזי ליה [ד]דתנן [ה]מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי ואמר רב הונא תנא ב"ש אומרים אין מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי וב"ה אומרים מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי: ומעשר ראשון שנטלה תרומתו וכו': פשיטא לא צריכא שהקדימו בשבולים ונטלה הימנו תרומת מעשר ולא נטלה הימנו תרומה גדולה וכי הא [ו]דא"ר אבהו אר"ל [ז]מעשר ראשון שהקדימו בשבולין פטור מתרומה גדולה שנא' [1]והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר [ח]א"ל רב פפא לאביי א"ה אפי' הקדימו בברי נמי ליפטר א"ל עליך אמר קרא [2]מכל מתנותיכם תרימו וגו' ומה ראית האי אידגן והאי לא אידגן: ומעשר שני וכו': פשיטא [ט]לא צריכא שנתן את הקרן ולא נתן את החומש הא קמ"ל דאין חומש מעכב: והתורמס היבש כו': דווקא יבש אבל לח לא מ"ט כיון דמירור לא אכלה: אבל

הני נמי [ו](בגמילות חסדים שייכי ל"א הני) בהני שייכי ת"ר הדן חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעה"ב אחד בדרום שלש שנים ערב [ז]יוה"כ אמר לו תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני אמר לו אין לי מעות אמר לו תן לי פירות אמר לו אין לי תן לי קרקע אי לי תן לי בהמה אין לי תן לי כרים וכסתות אין לי הפשל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש לאחר הרגל נטל בעה"ב שכרו בידו ועמו משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של משחה ואחד של מיני מגדים והלך לו לביתו אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרתי אין לי מעות במה חשדתני אמרתי שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך ולקחת בהן ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרתי אין לי בהמה במה חשדתני אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרתי לך אין לי קרקע במה חשדתני אמרתי שמא מוחכרת ביד אחרים[ח] היא ובשעה שאמרתי לך אין לי פירות במה חשדתני אמרתי שמא אינן מעושרות ובשעה שאמרתי לך אין לי כרים וכסתות במה חשדתני אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים א"ל העבודה כך היה הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה

ה"ג **הני נמי בהני שייכי.** הכנסת אורחים וביקור חולים היינו גמילות חסדים ועיון תפלה היינו בכלל גמילות חסדים דכתיב (משלי יא) גומל נפשו איש חסד[ט] הסכמת בית המדרש וגידול בנים לתלמוד תורה היינו תלמוד תורה דן את חבירו לכף זכות בכלל הבאת שלום דמתוך שהוא מכריעו לזכות ואמר לא חטא לי בזאת אלוה היה לו לעובד מתכוון יש שלום ביניהן ורבי יוחנן לפרש לך אמת דבכלל ג' דמתיתין איתנהו להנך ו' ומיכא נמי לכבוד אב ואם ורבי יוחנן לא פליג עליה: **נפחי נפש.** בדאכזן נפש: **מוחכרת.** שנתנה לאחרו בכך וכך כורין לשנה: *כל היכא דאמריגן[ט] מעשה בחסיד אחד או רבי יהודה בן בבא או רבי יהודה ברבי אלעאי: **רינה.** נערה: **שאינו בדוק לרבי.** שאינו מכיר במדותיו לסמוך עליו ולהמיתה אלגלו: **מטרוניתא.** גכרית: **דבר מלכות.** ולריך להעלימו: **לינולא.** רוק. וגזרו [לעיל י:] על הגכרים שיהיו רוכים לכל דבריהם: **מאיזיין נעייב דמאי.** לא אסרוהו עליהם מפני שגריכים לחזר על פתח ע"ה וסמכו על שרוב עמי הארץ מעשרין: **אכסניא.** (ט) חיל של מלך ישראל ומטילו על בני העיר לפרנסן[ט]: **שגיעלה פרומסו.** קס"ד תרומת מעשר שהלוי נותן לכהן וכ"ש תרומה גדולה שיש על ישראל לתפרים והפרישו קודם שנתן המעשר לוי: **שהקדימו בשבולין.** לתרומה. ישראל היה לו לפרים תרומה גדולה תחילה דכתיב (שמות כב) מלאתך ומדמעך לא תאחר מלאתך אלו בכורים ממקן שהמקדים תרומה לבכורים לוקה ומדמעך זו תרומה שאם הקדיש מעשר לתרומה לוקה[ט] והא"מ משמתמה בכרי לוקה אם הקדיש מעשר לתרומה אבל הקדיש למעשר קודם לתרומה בשבלים אינו לוקה: **והרמוסס ממנו.** בלוים כתיב גבי תרומת מעשר: **מכל מתנותיכם וגו'.** נמי בלוים כתיב גבי תרומת מעשר וקאמר אם כל תרומת ה'[ט] כל משמש על לד תרומה שבו: **אאי.** דתמרמה: **אידגן.** וחלה עליו חובת תרומה דכתיב (דברים יח) ראשית דגנך תלבך כי שקלה לוי בעי אהדורי להנך תרי ממאה שבו בריש אחד אחד מעשרה: **דמריר.** שהוא מר: שלא

ה"ג **הני נמי בהני שייכי.** הכנסת אורחים וביקור חולים היינו גמילות חסדים ועיון תפלה היינו בכלל גמילות חסדים דכתיב (משלי יא) גומל נפשו איש חסד[ט] הסכמת בית המדרש וגידול בנים לתלמוד תורה היינו תלמוד תורה דן את חבירו לכף זכות בכלל הבאת שלום דמתוך שהוא מכריעו לזכות ואמר לא חטא לי בזאת אלוה היה לו לעובד מתכוון יש שלום ביניהן ורבי יוחנן לפרש לך אמת דבכלל ג' דמתיתין איתנהו להנך ו' ומיכא נמי לכבוד אב ואם ורבי יוחנן לא פליג עליה: **נפחי נפש.** בדאכזן נפש: **מוחכרת.** שנתנה לאחרו בכך וכך כורין לשנה: *כל היכא דאמריגן[ט] מעשה בחסיד אחד או רבי יהודה בן בבא או רבי יהודה ברבי אלעאי: **רינה.** נערה: **שאינו בדוק לרבי.** שאינו מכיר במדותיו לסמוך עליו ולהמיתה אלגלו: **מטרוניתא.** גכרית: **דבר מלכות.** ולריך להעלימו: **לינולא.** רוק. וגזרו [לעיל י:] על הגכרים שיהיו רוכים לכל דבריהם: **מאיזיין נעייב דמאי.** לא אסרוהו עליהם מפני שגריכים לחזר על פתח ע"ה וסמכו על שרוב עמי הארץ מעשרין: **אכסניא.** (ט) חיל של מלך ישראל ומטילו על בני העיר לפרנסן[ט]: **שגיעלה פרומסו.** קס"ד תרומת מעשר שהלוי נותן לכהן וכ"ש תרומה גדולה שיש על ישראל לתפרים והפרישו קודם שנתן המעשר לוי: **שהקדימו בשבולין.** לתרומה. ישראל היה לו לפרים תרומה גדולה תחילה דכתיב (שמות כב) מלאתך ומדמעך לא תאחר מלאתך אלו בכורים ממקן שהמקדים תרומה לבכורים לוקה ומדמעך זו תרומה שאם הקדיש מעשר לתרומה לוקה[ט] והא"מ משמתמה בכרי לוקה אם הקדיש מעשר לתרומה אבל הקדיש למעשר קודם לתרומה בשבלים אינו לוקה: **והרמוסס ממנו.** בלוים כתיב גבי תרומת מעשר: **מכל מתנותיכם וגו'.** נמי בלוים כתיב גבי תרומת מעשר וקאמר אם כל תרומת ה'[ט] כל משמש על לד תרומה שבו: **אאי.** דתמרמה: **אידגן.** וחלה עליו חובת תרומה דכתיב (דברים יח) ראשית דגנך תלבך כי שקלה לוי בעי אהדורי להנך תרי ממאה שבו בריש אחד אחד מעשרה: **דמריר.** שהוא מר:

מוסף תוספות

א. וחזי לאחריני, לא מקצה לי' לגמרי. רשב"ם לעיל מז. ד"ה מתיב. ב. לא הוה צריך להאי טעמא, אלא. תוס' סוכה לה: ד"ה דלי כמי. ג. דשרי וכו' תרומה ביד ישראל הואיל וחזיא לכהן. תוס' סוכה לה: ד"ה דלי כמי. ד. לעניים. תוס' עירובין לא. ד"ה דמלא. ה. דאי לאו דנפקא לן מדוכתא אחרינא דחומש אינו מעכב, ממתני' ליכא למפשט. ריטב"א. ו. אבל השתא דנפקא לן מדוכתא אחרינא דחומש אינו מעכב אפשר לומר דמתני' נמי הא קמ"ל דחומש אינו מעכב. ריטב"א.

רב נסים גאון

שמא ציצורא ניתזה מפיה על רבי. פי' ציצורא שיצתו מפי האדם כשהוא מדבר למטרונית והיא נכרית ונגע בו מרוקה הוצרך לטבול, כי דרקן של נכרים גזרו עליו חכמים טומאה. ועיקר זה הוא מה שאמר הקב"ה בענין הזב (ויקרא טו) וכי ירוק הזב בטהור, יכול פלגת רקק ולא נגע יהא טמא ת"ל בטהור. ובתוספתא זבין בפרק חמישי אמרו ורירו וכיחו ומימי האף שלו הרי הן כרוקן. דמעת עינו ודם מגפתו וחלב האשה מטמאין טומאת משקה, זובו ורוקו ומימי רגליו מטמאים טומאה חמורה. וזאת התורה מיוחדת בישראל בלבד אבל לא בנכרים, והחכמים הם שגזרו עליהם שיהו כזבין לכל דבריהם. וחמצא כיוצא בזה במס' נדה בפרק בנות כותים (דף לד) כשאמרו בית שמי דם הנכרית טהור, הקשה להם מזו הברייתא. ולא חלקו בית שמאי אלא בדמה בלבד אבל רוקה אין מי שחולק בו כי הוא טמא ושורפין עליו את התרומה. וכבר פירשו טעמם של בית שמי שטיהרו דמה (וטיהרו) [וטמאו] רוקה ומימי רגליה, דשכיחי גזרו בהו רבנן דמה דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. ובית הלל הכל אצלם טמא. ושם במסכת שקלים (פ"ח מ"א) שנינו כל הרוקין הנמצאים בירושלים שהורין חוץ משל שוק העליון, ונרסי בתלמוד בני מערבא ר' אבון בשם ר' יהושע קצרין של גוים היה שם. **ובמשנת** טהרות בפרק ה' (משנה ח) שנינו שוטה אחד בעיר או נכרית או כותית כל הרוקין שבעיר טמאין. וקודם לכן בפרק ד' אמרו על ר' פסיקות שורפין את התרומה אחד מהן ספק רוקין. **כבר** נתבאר לך עכשיו הנקיים מכל מה שהקדמנו כי רוק הנכרים טמא וכי גזירה דרבנן היא. ובפרק יציאות השבת (דף סו) אמרו פסיקות באושא גזור עליהן, ולפיכך הוצרך ר' יהושע בן חנניא שבילה. ותמצא במס' יומא בפרק הנזיאו לו את הכף (דף מז) אמרו עליו על רבי שמעאל בן קימחית שיצא ודבר עם ערבי אחד בשוק וניתזה ציצורא מפיו על בגדו, ונכנס ישבאב אחיו ושימש תחתיו. ובחומר בקודש (חגיגה דף כג) תמצא גזירת דעם הארץ, וזה בענין הקודש. **מפנין תרומה טהורה ודמאי.** כבר פירשנו דמאי בפרק שלישה שאכלו כאחת, כי הוא הדבר הנדמה דמי מתוקן ומי אינו מתוקן, ובארנו שם עיקר גזירתו.

מוסף תוספות

הסאה שביד הכהן שהיא תרומת מעשר שנתן לו הלוי, אחד ממאה מן התבואה שביד ישראל. וכיון שראו שעמי הארץ לא היו מפרישין מעשר (לכהן) [ונותנין ללוי, חייב הקונה לתת אחד ממאה לכהן שיעור תרומת מעשר] שחייב בו מיתה. אבל המעשר שהוא בלאו לא חייבוהו מספק. זה מפורש בגמרא יומא בפ"ד דף ט ע"א ובסוף סוטה במשנת דיימון כהן גדול העביר הדדיית המעשר ובגמ' שם. ודאמי דה כיון שהוא ספק מעושר ספק אינו מעושר התירוהו מפני חיי נפש לאכסניים ולעניים כפירושו. **וזה שאמר** ריש לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה, פיר' חייבה התורה להפרישו תרומה ומעשר מן הדגן שכבר נעשה גורן, כדכתיב ראשית דגנך תירושך ויצהרך כו', ואינו נקרא דגן אלא אחרי דישתו בגורן והעמדתו כרי. וההתורה אמרה להפרישו מן הדגן ראשון תרומה גדולה, ואחריו מעשר ראשון. ואחריו שנה ראשונה ושניה מעשר שני, ושנה שלישית אינו מפרישו מעשר [שני] אלא מעשר עני. ואינו חייב להפרישו כל אילו אלא אחרי שיקצור ויגדוש ויזרה ויעמיד כרי בגורן. ולפיכך אמר ריש לקיש אם בא ישראל מי שהיו לו עשרה עומרין שבלין, וקודם שיכניסן לגורן לדוש נתן מהן עומר אחד מעשר ללוי, הלוי אינו חייב לתת ממנו אלא תרומת מעשר לכהן, שהשיבלין לא נתחייבו (אלא) [לא] בתרומה ולא במעשר, והביא טעם לדבריו מן המקרא הזה [והרמתם ממנו תרומת ה' וגו']. והקשה עליו רב פפא למה הוצרכתה לדחוק הדבר בשבולין, אפילו בכרי הקדים והפרישו המעשר קודם שיפרישו התרומה ליפטר, ולא יהא חייב הלוי להפרישו ממנו אלא תרומת מעשר. ופירק לו כיון שהעמידו כרי אידגן, וקרינא ביה מכל מתנותיכם תרימו שכולל הכל. **ומעשר שני והקדיש שנפדו.** הוצרך להזכירו התנא, להודיע שאם לא נתן החומש [אין החומש] מעכב.

מוסף רש"י

מאכילים את העניים דמאי. דהוי עמי הארץ מעשרים הס ומומלא דרבנן בעלמא הוא (כלכות מז. וכעי"ז עירובין יח:) שהעמידו בספק עבל וגבי עניים ולהכניסן לא הקעידו דבריהס (סוכה לה:). **ואת האכסניא.** חיילות מלכי ישראל המוטלין על בני העיירות לזון לבנין עליהס מלוייהס ויפרנסום הן הכי הן בעניים הטילו ואינן נמקומן (פסחים לה: וכעי"ז ברכות ושרובין וסוכה שם) **לא צריכא שהקדימו בשבולים.** לוי קדס אס הכהן ונעל מעשר בשבלים קודס שנעל כהן תרומה גדולה, והכהן היס לו לעעול תרומה גדולה תחלה אחד מחמישים, דהתמנה קרייה לאמיס, וכתיב (שמות כב) מלאתך ומדמעך לא תאחר, ממלאת תרומה גדולה של כהן כתוך המעשר הזה אחד מחמישים שנו, לבד מתרומת מעשר שכל הלוי להפרים תרומה ממעשרו (בברכות מז.). **וכי הא דא"ר אבהו.** אלמעבוך מתמיהן דהכי הוא כמד' אתנו דפטור ליס לנוי מתרומה גדולה שנו (שם). **מעשר ראשון שהקדימו בשבלים פטור מתרומה גדולה.** שהיס לו לכהן לעעול תרומה גדולה תחילה, שהרי קודס לאמיס, והלוי אחריו מעשר כמה שמעיר, חס שנעל מעשר תחלה וממלא שנה הוכמה תרומה גדולה מעשרנו, ושכבל לא יתן לכהן אלא אחד מחמישים כמה שעיר, ממלא כהן מפקיר, פטור הלוי מתרומה גדולה שבמעשר זה (ביצה יג: וכעי"ז עירובין לא. ופסחים לה: ותמורה הי). **שנאמר והרמותם ממנו תרומת ה'.** ופירש ומה היא התרומה, מעשר מן המעשר (ביצה יג:). **אי הכי אפילו הקדימו.** לתרומה, **בברי.** משנתמרק, **נמי ליפטר.** לוי מהאי קרא (שם). **עליך אמר קרא.** שלא תאמר כן (שם). **מכל מתנותיכם תרימו.** בפרשת לויס המיב ואל הלוים תדבר, וכתיב בהאי קרא אל תרומה שבו חייבים להפרים (כלכות מז:) אפילו תרומה גדולה (עירובין לא: ופסחים לה:) שאם הקדיס לוי אל הכהן בכרי וקבל מעשרותיו קודס שיעול כהן תרומה גדולה מן הכרי, ליך לפרים הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמישים לתרומה גדולה, ויחזור ויפרים תרומת מעשר (במדבר יח כט). **ומה ראית.** דמוקמת קרא דמיב בהקדימו בכרי וקבל דפטור בהקדימו בשבלים (עירובין שם ופסחים שם וביצה שם) **אימא איפכא** (ביצה שם). **האי אידגן.** מעשר שנתמרק בכרי עשה דגן ויין לאיקרוי דגן הלה עליו רשות כהן תחלה, דכתיב ראשית דגנך תתן לו, אבל בשבלים לא אידגן ולא הלה עליו רשות כהן (כלכות מז:) וכי שקלים לוי עדיין לא היס עעול לתרומה (עירובין ופסחים שם). **ולא נתן את החומש.** מע"ש והקדיס אס הבעלים פודין אותו מוסיפין חומש (ברכות מז:).

מוסף רש"י

מאכילים את העניים דמאי. דהוי עמי הארץ מעשרים הס ומומלא דרבנן בעלמא הוא (כלכות מז. וכעי"ז עירובין יח:) שהעמידו בספק עבל וגבי עניים ולהכניסן לא הקעידו דבריהס (סוכה לה:). **ואת האכסניא.** חיילות מלכי ישראל המוטלין על בני העיירות לזון לבנין עליהס מלוייהס ויפרנסום הן הכי הן בעניים הטילו ואינן נמקומן (פסחים לה: וכעי"ז ברכות ושרובין וסוכה שם) **לא צריכא שהקדימו בשבולים.** לוי קדס אס הכהן ונעל מעשר בשבלים קודס שנעל כהן תרומה גדולה, והכהן היס לו לעעול תרומה גדולה תחלה אחד מחמישים, דהתמנה קרייה לאמיס, וכתיב (שמות כב) מלאתך ומדמעך לא תאחר, ממלאת תרומה גדולה של כהן כתוך המעשר הזה אחד מחמישים שנו, לבד מתרומת מעשר שכל הלוי להפרים תרומה ממעשרו (בברכות מז.). **וכי הא דא"ר אבהו.** אלמעבוך מתמיהן דהכי הוא כמד' אתנו דפטור ליס לנוי מתרומה גדולה שנו (שם). **מעשר ראשון שהקדימו בשבלים פטור מתרומה גדולה.** שהיס לו לכהן לעעול תרומה גדולה תחלה, שהרי קודס לאמיס, והלוי אחריו מעשר כמה שמעיר, חס שנעל מעשר תחלה וממלא שנה הוכמה תרומה גדולה מעשרנו, ושכבל לא יתן לכהן אלא אחד מחמישים כמה שעיר, ממלא כהן מפקיר, פטור הלוי מתרומה גדולה שבמעשר זה (ביצה

תורה אור השלם

1 וְאֶל הַלְּוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאִתָּם בְּנַחֲלָתְכֶם וְהֲרֵמֹתֶם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת יְיָ מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר:

במדבר יח כו

2 מִכֹּל מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת כָּל תְּרוּמַת יְיָ מִכָּל חֶלְבּוֹ אֵת מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ: במדבר יח כט

הגהות הב"ח

(א) גמ' ממרמי שמא מוחכרת בית אחרים וכשבא כל"ל ותיפמ היא נמתק: (ב) רש"י ד"ה אכסניא חיל של מלך ישראל. ל"נ כך פירש"י בפרק בכל מערבין דף לא וכן בפרק כל שעה דף לה אבל התוספות בפ' ג' שאבלה פי' עוד פי' אחר חיל של מלכים כו' וע"ש דף מו:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כל היכא דאמרינן מעשה וכו'. עיין דבר נחמד בזה בנכלת הזנחת תמולה דף טו ע"ב:

רבינו חננאל

מפנין תרומה טהורה אע"פ שהיא בביתו של ישראל, הואיל ורואיה לכהן היום מטלטלין אותה ושפיר דמי. וכן דמאי. והדמאי כיון דאילו הפקיר כל נכסיו והיה עני מותר לאוכלו, אע"פ שעכשיו לא הפקיר נכסיו מותר לטלטלו. והוא הלוקח תבואה מעם הארץ שאינו יודע אם הוציא מעשר ממנה אם לאו, כי התרומה לא נחשדו עמי הארץ עליה, ודאי היו מפרישין אחד מחמשים והוא בבינונית ונותנו לכהן. אבל המעשר היו הרבה עמי הארץ שלא היו מפרישין אותו ונותנין ללוי. וחייבו חכמים הקונה מעם הארץ שאינו יודע אם הוציא מעשר ממנה אם לאו, להפריש מזו התבואה חלק אחד ממאה שהיא תרומת מעשר, שהאוכל תרומת [מעשר] כאוכל תרומה, והוא עון מיתה. וזה פירושו, ישראל שיש לו מאה סאין תבואה, חייב לתת לכהן ב' סאין מהן, והיא נקראת תרומה גדולה, וחייב לתת עשרה מהן פחות מעט והוא נקרא מעשר ראשון, וחייב הלוי לתת מן העשרה סאין שנתן לו ישראל סאה אחת לכהן, והוא שאמר הכתוב והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר. נמצא[ח] ס"א ל"ג, ב) [כרי"ף וכל"ש מיתה ערב הרגלן], ג) [נמות ל"ל פ"ש וע"ש], ד) [ל"ל לחסן], ה) [ל"ל לחסן], ו) [כרכי מז. וש"ע], ז) [ברכות מז. דתמי' מ"ג מ"א עירובין יח: לא. פסחים לה: סוכה לה:], ח) [ברכות סט עירובין לא: פסחים לה: ביצה יג., מגילה כ:, ט) [מסר ונפש מ"ב, י) כמן מסר ונפש היינו תפלה דמתי' נגי מנה ומשפוך את נפשי לפני ה' ש"מ ל ע' רש"י ברכות ה: ד"ה טורף נפשו וכן הוצא כר"ש פלה ש"מ מ"ז], כ) [ב"ק קג:], ל) [ברנגן והוין בענייס כין שלוס בנתיהס כל"ל], מ) [עי' מגילת מפפוים פי' כן], נ) [במדבר יח], ס) [וע"ע תוספות עירובין לא. ד"ה דמלי ותוס' סוכה לה: ד"ה דלי כמי],

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ה. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שלא ניטלה תרומתו. קא סלקא דעתך שלא ניטלה תרומת מעשר שלו: **אימיון.** שאין עליו לורה: **הלב.** עשב שמשתרש בעומק כנגדו ואין שרשיו מתפשטין וכו' (ב) מיתם יהודע את אחרת ליסראל: **נעמיות.** בנות היעינה: **יעלנטו.** ראוי הוא להיות לו פילין ולהתכלין: **על מכוזיכן.** בשבת ולא גזר משום שחיקת סממנין: **שכן דרכן לסוך.** בלא מכה הלכך לאו מוכחא מילתא דלרפואה: **אפקינן.** אזמינן: **לאסור נטלטלן.** ואפילו הזמינם למאכל בהמה דטירלחא היא: **פיאה אזוב וקורנית.** לקמיה מפרש לה: **הכניסן לעצים.** ליבשן: **שלא יקטוס בכלי.** כדרך מול כדאמרן (לעיל דף עד:) הלי מלן דפרים סילקא דמי לטוחן: במילתיה דרבי יהודה גרסינן **מולג ומולל ונלבד שלא ימולו בכלי הרבה וחכמי' אומרים מולג בראשי אצבעותיו ונלבד שלא ימולו בידו הרבה בדרך הוז.** כך מלאתי בתוספתא דרבנן מחמרי דבכולי ידא לאסור בראשי אצבעותיו. ומהו מולג דגון אם בא לאכול הזרע מולג הסרביטין שהזרע בתוכם: **וכן בחמיתא.** לקמיה מפרש מאי אמיתא: **ניציא.** מינטא"י: **פיגם.** רוד"ש: **לחרי.** שדריא"ה לוי"ה. ל"ש פוליאו"ל: **אבריפא.** אישני"ש: **חזי.** שדריא"ה. ולגשון הראשון לא פורש: **בשר הפל.** שאינו מלוח. ומתלן דגרים תפוח היא היא: **מופר לנטלטו.** לית ליה מוקלה בטלטול: **במוקלה נאכילה סבר לה רי יהודה.** כלומר באיסור מוקלה לענין אכילה סבר לה כרבי יהודה לאסר לאוכלו (ג) ובאיסור מוקלה לטלטול סבר לה כרבי שמעון: **בר אוזוזא.** שחוט: **משמשא לטולא.** שלא יסרלים: **ואמר לחו רב חסדא חסרון כיס חזיגא הכא.** שאתם מניחים אותה בשמש ומתמתם וסלקוהו על פיו מתמה לגל: **בחומצא.** כשהוא מי אולכין אותו בלא מלח: **דג הפל אסור לטולטלן.** דאינו לאוי לגלוס ולכלגיס לאו דעתיה למיסדייה אבל מליח נאכל מי על ידי מלחו: בשר

[א] **אבל לא את הטבל.** והא דאמר (ד) רבה בפרק כירה (לעיל דף מג.). מבל מוכן הוא אבל שבת אשם עבר ותיקנו מתוקן ה"מ לענין ביטול כלי מהיכנו אבל המטירו כמו לענין טלטול בידים: **שפראו אגב אסימון.** הא דנקט אסימון היינו דלא כרבי דוסא דפרק הזהב (ב"מ דף מז:): והוה מלי למימר[א] מעות הניתנות סימן לבית המרחץ לד"ה[ב] אבל משום דאם כן מאי קמ"ל[ג] אבל השתא[ד] קמ"ל כרבנן[ה]: **ונתן הכסף וקם לו.** מין הפסוק כן אבל[ו] ויסף תמיסית כסף ערכך עליו וקם לו (ויקרא כז) ודרך הש"ס לקרא ולומר בלשון אחר קלר כי ההיא דפרק הדר (שיטוין דף סה.) רבי חנינא ביומא דרחמא לא מבלי שנאמר בלר אל יורה[ז] ובפרק הרואה (ברכות דף נה:)[ח] שנאמר כל החלומות הולכים אחר הפה[ט] וקשה לר"י נימא כסף דוקא וכ"מ דשוה כסף ככסף חדא דגבי מזקן מלרכינן קרא יביב לרבות שוה כסף ועוד דאם כן אפילו קרקע נמי ומגלן למעוטי קרקע ותומר ר"י דמכלל ופרט ופקא דתנן בבכורות בפרק יש בכור לגחלת (דף נא.) אין פודין לא בעבדים ולא בקרקעות ולא בהקדשות ומפרש בגמרא דבעי למימר ולא הקדשות בכל אלו ולענין פדיון בכור דרשינן התם בלל ופרט[י] ופדויו מבן חדש בלל כסף פרט תפדה חזר וכלל מה הפרט מפורש דבר המיטלטל[יא] כו' ר"נ אינא למימר בפדיון הקדשות ומתן בלל כסף פרט וקס לו חזר וכלל כו' מיהו בתמ"כ דרש ליה מקרא אחרינא וכל ערכך יהיה בשקל הקדש מה ת"ל לפי שנאמר[יב] תפדה יכול בעבדים ושטרות וקרקעו' ת"ל בשקל הקדש אין לי אלא שלעים מנין לרבות בל דבר המיטלטל ת"ל ופדה בערכך מ"כ למה נאמר בשקל פרט לעבדים ושטרות וקרקעות אלא בן דרך הש"ס שאינו מבא[יג] בכתובות דף מו:) בגעוריה בית אביה בל שבח נעוריה לאביה אע"ג דההוא בהפרת בשר

דרים הוא דכתיב וכן הרבה:

רשב"ג אומר אף מטלטלין שברי זבובית. משמע דמודה לת"ק דתמיר מבדל והא דתנן רשב"ג תמיר בלוף[יב] וכל שבן דתמיר בחלבל: **הכניסן לעצים אין מסתפק.** אינא[יג] לגמיר[יד] דה"ק הא סמתמא נעשה כמי שהכניסן לאוכל בהמה[טו] כי היכי דלא תקשה ריש לקיש: **דחזי לאומצא.** מכאן ראיה דדש האבנים[טו] שלא פירש מותר[יז] דקאמר מחזי לאומצא אע"ג דלא מליח[יח]: **דג תפל אסור לטלטלו.** תימה מדאיתי בשר תפל אלמא כר"ש אתיא אם כן דג תפל נמי ליתי כמו בשר תפל וי"ל דדג תפל אינו ראוי לבלגיס אי נמי כר' יהודה אתיא ודג תפל אע"פ שראוי לבלגיס אסור לטולטלו דבל מידי דחזי לאינם לא מקלה לבלגיס בשר תפל מותר לטולטלו לרבי יהודה מפני שהוא מאבל לבלגיס בשר

[ב] **אבל לא את הטבל וכו':** פשיטא לא צריבא בטבל טבול מדרבנן (ו) שזרעו בעציץ שאינו נקוב: [ג]**ולא מעשר ראשון וכו':** פשיטא לא צריבא שהקדימו בברי שנטל ממנו מעשר ולא נטלה ממנו תרומה גדולה מהו דתימא כדאמר ליה רב פפא לאביי קמ"ל בדשני ליה אביי: [ד]**ולא את מעשר שני וכו':** פשיטא לא צריבא דנפדו ולא נפדו בהלכתן מעשר שפראו על גבי אסימון דרחמנא אמר [ה]**וצרת הכסף בידך** (ז)**דבר שיש בו צורה הקדש שחיללו על גבי קרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף** [ו]**וקם לו:** [ז]**ולא את הלוף:** ת"ר (ח)**מטלטלין את החצב מפני שהוא מאכל לצביים ואת החרדל מפני שהוא מאכל ליונים רשב"ג אומר אף מטלטלין שברי זבוכית מפני שהוא מאכל לנעמיות אמר ליה רבי נתן אלא מעתה חבילי זמורות יטלטלו מפני שהוא מאכל לפילין ורשב"ג נעמיות שכיחי פילין לא שכיחי אמר אמימר** [ח]**והוא דאית ליה נעמיות אמר רב אשי לאמימר אלא דקאמר ליה ר' נתן לרשב"ג חבילי זמורות יטלטל מפני שהוא מאכל לפילין אי אית ליה פילין אמאי לא אלא ראוי ה"נ ראוי** (ט)**אמר אביי רשב"ג ורבי שמעון ורבי ישמעאל ורבי עקיבא כולהו סבירא להו כל ישראל בני מלכים הם רשב"ג הא דאמרן ר' שמעון** (י)**דתנן בני מלכים סכין על גבי מכותיהן שמן וורד שכן דרכן של בני מלכים לסוך בחול** (יא)**ר"ש אומר כל ישראל בני מלכים הם ר' ישמעאל ור' עקיבא דתניא** (יב)**הרי שהיו נושין בו אלף מנה ולבוש** (יג)**איצטלא בת ק' מנה מפשיטין אותו ומלבישין אותו איצטלא הראויה לו תנא משום רבי ישמעאל ותנא משום רבי עקיבא כל ישראל ראוין לאותה איצטלא:**

חבילי קש וחבילי כו': תנו רבנן (יג)**חבילי קש וחבילי עצים** (יד) **וחבילי זרדים אם התקינן למאכל בהמה מטלטלין אותן ואם לאו אין מטלטלין אותן רשב"ג אומר חבילין הניטלין ביד אחד מותר לטלטלן בשתי ידים אסור לטלטלן** (טו)**חבילי** (טז)**סיאה אזוב וקורנית הכניסן לעצים אין** [א] **מסתפק מהן בשבת למאכל בהמה מסתפק מהן בשבת וקוטם ביד ואוכל ובלבד שלא יקטום בכלי ומולל ואוכל ובלבד שלא ימולל בכלי הרבה דברי רבי יהודה וחכמים אומרים** (יז)**מולל בראשי אצבעותיו ואוכל ובלבד שלא ימולל בידו הרבה כדרך שהוא עושה בחול וכן באמיתא וכן בפיגם וכן בשאר מיני תבלין** (יח)**מאי אמיתא ניציא סיאה אמר רב יהודה** (סיאה) **צתרי אזוב אברתא קורנית קורניתא שמה והא ההוא דאמר להו מאן בעי קורניתא ואישתכח חשי אלא סיאה צתרי אזוב אברתא קורניתא חשי: איתמר בשר מליח מותר לטלטלן בשבת בשר** [ב] **תפל רב הונא אמר מותר לטלטלן רב חסדא אמר אסור לטלטלן רב הונא אמר מותר לטלטלן** (יט)**והא** (כ)**רב הונא תלמיד דרב הוה ורב כר' יהודה סבירא ליה דאית ליה מוקצה במוקצה לאכילה סבר לה כרבי יהודה** (כא)**במוקצה לטלטל סבר לה כרבי שמעון רב חסדא אמר אסור לטלטלן והא רב יצחק בר אמי איקלע לבי רב חסדא וחזא ההוא בר אווזא דהוו קא מטלטלו ליה משמשא לטולא ואמר רב חסדא חסרון כיס קא חזינן הכא שאני בר אווזא דחזי לאומצא ת"ר דג מליח מותר לטלטלן דג תפל אסור לטלטלן** [ג]**בשר בין תפל ובין מליח מותר לטלטלן** (כב)**(וסתמא כרבי שמעון) תנו רבנן** [ד]**מטלטלין את העצמות מפני שהוא מאכל לכלבים בשר**

[ג] **ולא מעשר ראשון וכו' פשיטא.** קס"ד בתרומה מעשר קאמר וקפריך פשיטא (שרובין לא: ופסחים לה:) דהיינו טבל (ברכות מז:). **שהקדימו בברי.** לאחר שנתמרח והוקבע לתרומה מן התורה, קדם לי את הסכן ונטל מעשר לאסון מחלב, ואחר מתמיעים שבו היה לאוי לתרומה גדולה לכהן, ואלא נטלה תרומתו דקתני לאו תרומת מעשר קאמר, אלא תרומה גדולה (ברכות שם) דחזי לאומצא מיהא מקמי לליפרשי מעשר מיהא קאמר (שרובין שם ופסחים שם). **כדאמר ליה רב פפא לאביי.** לעיל אי הכי אפילו הקדישו בכרי (ברכות שם).

ה) [ב"מ מז:], ג) [תוספתא פרי"ר], ג) ב"מ קיג:, ד) לעיל קיח., ה) [לעיל מז. וב"מ], ו) פי' מעיל וחגורה, ז) [תוספ' פרי"ר], ח) [שם], ט) מ"מ פיאה, י) [לקמן קמ. ע"ב], יא) [בילה מ.], ב) רש"ל מ"ז, יב) [ב"מ נ.], ג) [שיך לעיל קכ: על המשנה], ד) [תוספה מקום זה לא דק דלתרנה שם בתחומות מו: וכן שם מ:; וכקדושין ג: פריך הש"ס עלה ומעיק ג"כ דההיא בהפתת דברים כמ.; וכתוס' מלן כוונתם אגמרא דב"ק מז. וע"ש בתוספות ד"ה כיון וע"ע בתוס' עירובין טו: ד"ה בכתיבה וכו' מבואר הטעם וע"ע תוספות מו"ק ח. ד"ה ר"נ ומגילה ג. ד"ה הלן וקס ד. ד"ה דמתיב וכיומנות קמ. ד"ה אי בת בת ובטהרין לד: ד"ה דמתיב וחכמים קח. ד"ה דתמורה ובכריתות טו. ד"ה עדות וסוכה ב. ד"ה מי יקריב בכורות יד: ד"ה עוכן, ט) [וע"ע תוס' מוקן יד. ד"ה ומקבין],

תורה אור השלם

1 וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ:

דברים יד כה

2 וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ הַשְּׁדֵה הַמְּקֻדָּשׁ אֹתוֹ וְיָסַף חֲמִשִׁית כֶּסֶף עֶרְכֶּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ:

ויקרא כז יט

הגהות הב"ח

(א) גמ' כעבל עבל מדרבנן וכבגון שזרע בעציץ: (ב) שם וחבילי עלים (וחבילי זרדין) מא"מ וכ"ג ע' במה שמתב הטור ס"מ סי' ש"מ משמע להרי"ם דלא נרסי' בגרא"מ וחבילי זרדין אבל בתמניתין גרסינן וחבילי זרדין ע"ש: (ג) רש"ל ד"ס במוקלה וכו' דאסור לאוכלו ובמוקצה לאיסור טלטול סבר: (ד) תוס' ד"ס אבל וכו' ואמר רב יוסף בפרק כירה: (ה) ד"ה ומתן וכו' לפי שנא' ופדה בערכך יכול נעבדים:

גליון הש"ם

גמ' והא ר"ח תלמיד דרב. ביצה דף מ ע"א. ב"ק קטו ע"א. ועיין ב"ב דף קנב ע"א תוספות ד"ס שלחו ליה (קב"ב ס"ל בר' שמעון. עיין לעיל דף יט ע"א תוספות ד"ס סבי כרבי בחוי. ולקמן דף קלט ע"ב הסיק לדף קמ ע"א תוספות ד"ס אבל דבפרק. ועיין במהרש"א ביצה דף נב ע"א בתוספות ד"ס אין קומכין:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אין מסתפק מהן בשבת למאכל בהמה. ע"ג למאכל מסתפק מהן בשבת. [ב] שם מותר לטולטל בשבת בשר תפל. ע"ב גי' הגמ"ומים וכי"ב תפוח ועי' רשב"ם:

רבינו חננאל

אסימון, מטבע שאין עליו צורה. **ולא את הלוף ולא את החרדל.** רשב"ג מתיר בלוף וכו' והא דרשב"ג בשיטה. **חבילי קש וחבילי עצים וכו'.** חצב עשב הוא, והוא העשב (שכן) [שבו] תיחם יהושע לישראל את הארץ. הא מתניתין סתמא היא וכוותיה עבדינן דהא מתניתא נמי דברי הכל הוא. ורשב"ג דאמר אין מותר לטלטל אלא חבילה הניטלת בידו אחת, מוקמינן ליה בחבילות שהכניסן למאכל בהמה דכל סתם של תורה לחומרא עבדינן. ותוב מתניתין סתמא תני וכוותה עבדינן. **הכניסן לעצים אין מסתפק מהן בשבת.** למאכל בהמה, מסתפק מהן בשבת. [ג]וקרינית, חאשיי, כולן מיני איזוב הן. הכניסן לעצים להדליק מהן, אין מסתפק מהן בשבת, למאכל בהמה, מסתפק מהן בשבת. [ד]וקרי"ל אכל דחזי ליה. **וקוטם ואוכל ובלבד שלא יקטום בכלי.** ובמלילה חלקו ר' יהודה וחכמים, והלכה כחכמים שאמרו מולל בראשי אצבעותיו ואוכל ובלבד שלא ימולל בידו הרבה כדרך שהוא עושה בחול. וכן באמיתא וכן בפיגם וכן בשאר מיני תבלין. וקי"ל כחכמים. אמיתא, ענגע. **בשר תפוח, חלקו[ן]** בו רב הונא ורב חסדא, רב הונא אמר מותר לטלטלו ורב חסדא אמר אסור לטלטלו. והילכתא כרב הונא, דרב חסדא לגבי רב הונא תלמיד הוא. ותוב רב הונא קאי כר' שמעון דקי"ל בוותיה, ואפילו רב דסבר כר' יהודה בהמקצה לאכילה במוקצה לטלטול כר' שמעון סבירא ליה. ואי חזי לאומצא, פי' ואם ראוי להיאכל גא אפילו רב חסדא מודה שמותר לטלטלו. ועוד תנא מסייע ליה לרב הונא דתנו רבנן דג מלוח מותר לטלטלו. דג תפל אסור לטלטלו, בשר בין חי ובין מליח מותר לטלטלו. ת"ר מטלטלין את העצמות מפני שהן מאכל לכלבים, בשר תפוח מפני הוא מאכל לחיה, וזו היא דתניא כוותיה דרב הונא, מים מגולין מפני שהן ראוין לחתול. ומתניאתא אילין הילכתא אינון

ו) [לוי ל"ל והוא הדין אם הכניסן] סתמא דקי"ל דדעתיה אבל דחזי ליה ועי' תוס' כאן ד"ה הכניסן.

מוסף רש"י

אסימון. כסף שלא נקבע בו צורה וקורין לו פלאו"ן בלע"ז (שם). **ונתן הכסף וקם לו.** במקדש שדהו כתיב (ויקרא כז) ויסף תמיסית כסף ערכך (שרובין שם ופסחים שם). **רשב"ג הא דאמרן.** רשב"ג מתיר בלוף מפני שהוא מאכל עורבין, ושבלל בני מלכים יש להם בגדל עורבים לעוי ולשמוח (ב"מ קיג:). **שכן דרכן של בני מלכים לסוך בחול.** בלא שום מכה, הלבך כי אינא מכה בגוף מלא בגדולה (ברכות שם) דחזי לאומצא לגרפיה מעשר מיהא קאמר (ברכות שם). **מפשיטין אותו.** לפרוע לבעל חוב אם מוכו (שם).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות